

Pregled relevantnih mjera i preporuka u FBiH i RS u vezi sa epidemijom virusa COVID-19

Sarajevo, 25.03.2020. godine

Federacija Bosne i Hercegovine

1. Vlada FBiH je 17.03.2020. godine donijela niz preporuka za poslodavce i radnike s ciljem sprječavanja bolesti izazvane virusom COVID-19. Preporuke se odnose na posebne mjere zaštite kojima će spriječiti nastupanje štetnih posljedica po zdravlje radnika, i tiču se organizacije rada i radnog vremena.
2. U pogledu mjera koje su usmjerene na ublažavanje posljedica pandemije usljed širenja koronavirusa COVID-19, konkretnije odluke je donijela Agencija za bankarstvo FBiH (**Agencija**). Naime, dana 20.03.2020. godine Agencija je usvojila odluku o privremenim mjerama banaka i nedepozitnih finansijskih institucija za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica u cilju očuvanja sigurnosti subjekata bankarskog sistema, te zbog povećanja razine spremnosti subjekata bankarskog sistema na postupanja u vanrednim okolnostima izazvanim pojavom virusnog oboljenja COVID-19. Usvojene su odluke o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama i nedepozitnim finansijskim institucijama (MKO i lizing društva).

Ono što je značajno za pravna lica jeste da je određeno da banke i nedepozitne finansijske institucije mogu odobriti klijentima posebne mjere, kao što su: moratorij, odnosno zastoj u otplati kredita, koji može trajati najmanje do objave prekida vanredne situacije uzrokovane pojavom virusa COVID-19, uvođenje „grace“ perioda za otplatu glavnice kreditnih obaveza na period od najduže 6 mjeseci, odobravanje dodatnog iznosa izloženosti za potrebe prevazilaženja trenutnih poteškoća sa likvidnošću, produženje krajnjeg roka za otplatu kredita koji se otplaćuju anuitetno, produženje roka dospijea kredita sa jednokratnim dospijecom, uključujući i revolving kredite i prekoračenja po transakcionim računima na period od najduže 6 mjeseci (pri čemu bi klijenti tokom tog perioda mogli koristiti i dio izloženosti koji je bio neiskorišten na dan modifikacije), odobravanje dodatnog iznosa izloženosti za potrebe prevazilaženja trenutnih poteškoća sa likvidnošću, kao i druge mjere u cilju olakšavanja servisiranja kreditnih obaveza klijenta i uspostave održivog poslovanja klijenta.

Dalje je dana 23.03.2020. godine Agencija izdala saopštenje za javnost kojim je naglašeno da se odlukama Agencije propisuju ključne mjere za ublažavanje negativnih efekata na bankarski sistem, građane i privredu u FBiH, a ogledaju se u odobravanju olakšica klijentima (pravnim i fizičkim licima) koji su direktno ili indirektno pogođeni negativnim efektima vanrednih okolnosti, uvođenju posebnih pravila za upravljanje

kreditnim rizikom koje subjekti bankarskog sistema primjenjuju u slučaju odobravanja posebnih mjera klijentima, te uvođenju preventivnih mjera sa ciljem očuvanja kapitala subjekata bankarskog sistema.

Pored navedenog, Agencija ističe da subjekti bankarskog sistema mogu uključiti i druge modalitete prilagođavanja načina i dinamike otplate obaveza, primjerene olakšice i druge oblike podrške fizičkim i pravnim licima koji su korisnici kredita. Bitna odrednica odluka Agencije je da je subjektima bankarskog sistema (bankama), ostavljena mogućnost izbora jedne od predviđenih posebnih mjera koje će poduzeti i modaliteta koji mogu sadržavati jednu ili više posebnih mjera.

Također, važno je naglasiti da će subjekti bankarskog sistema (banke) pristupati rješavanju zahtjeva klijenata koji trpe ekonomske posljedice vanrednog stanja, ali je ostavljena i mogućnost da sami subjekti bankarskog sistema primijene mjere samostalno, ukoliko procijene da klijent nije u mogućnosti ostvariti kontakt sa njima.

3. Dalje, u pogledu drugih predloženih mjera, Vlada FBiH je 19.03.2020. usvojila informaciju o Programu aktivnosti Vlade FBiH za stabilizaciju privrede i saniranje posljedica pandemije koronavirusa. Ciljevi tih aktivnosti su: očuvanje radnih mjesta, pojačana zaštita u slučaju gubitka posla, očuvanje stabilnosti PIO i očuvanje stabilnosti bankarskog sektora. Jedna od mjera je uspostava Koordinacionog odbora za stabilizaciju privrede i saniranje posljedica pandemije koronavirusa, što je urađeno na osnovu zaključka Ekonomsko-socijalnog vijeća za teritoriju FBiH.

Također je predviđena uspostava posebnog fonda za stabilizaciju privrede s ciljem podrške kompanija-izvoznica koje se zbog posljedica širenja korona virusa na izvoznim tržištima suočavaju sa problemima u poslovanju. Ovaj fond podržao bi kompanije iz ostalih sektora, posebno transporta i turizma, te ostalih. Sredstva za finansiranje fonda bila bi osigurana kroz interventne kredite/donacije međunarodnih finansijskih institucija, kao i zaduženjem na domaćem tržištu kapitala. Sredstva fonda uglavnom bi bila korištena za osiguranje finansijskih sredstava za prevazilaženje poremećaja u poslovanju i izmirivanju obaveza uz obezbjeđenje adekvatnih instrumenata osiguranja, kao i podršku restrukturiranju kreditnih aranžaman putem regresiranja kamatnih stopa kompanijama koje za to ispunjavaju uvjete, uz uvjet da ne otpuštaju radnu snagu.

Također će biti uspostavljen garantni fond s ciljem održavanja i poboljšanja likvidnosti kompanija za koje se uspostavi da im je poslovanje ugroženo zbog širenja koronavirusa. Sredstva ovog fonda uglavnom će činiti komisiona sredstva Vlade FBiH kod Razvojne banke FBiH. Po potrebi, dodatna sredstva bi mogla biti osigurana od strane Vlade FBiH, ali i međunarodnih multilateralnih i bilateralnih kreditora/donatora. Garancije bi se plasirale putem komercijalnih banaka na osnovu odgovarajućih ugovornih aranžmana sa Razvojnou bankom FBiH.

Vlada FBiH će zadužiti Razvojnu banku FBiH da, u suradnji s resornim ministarstvima, pripremi prijedlog odluke o uspostavljanju kreditne linije za poboljšanje likvidnosti kompanija za koje se utvrdi da je poslovanje ugroženo širenjem koronavirusa.

Kako nezvanično saznajemo, Vlada FBiH intenzivno radi na uspostavljanju ova dva fonda i definisanju uvjeta za njihovo korištenje.

4. Konkretnih odluka Vlade FBiH još uvijek nema, a i iz Udruženja poslodavaca Federacije BiH (**UP**) postoje određeni konkretniji prijedlozi upućeni Vladi FBiH za utvrđivanje mjera za pomoć poslodavcima i radnicima u realnom sektoru.

Iz dostupnih informacija smo upoznati sa prijedlozima UP koji se sastoje u sljedećem.

Pozvani su Vlada FBiH i Savez samostalnih sindikata BiH na potpisivanje privremenog socijalnog sporazuma kojim će se omogućiti slanje ljudi na čekanje i osigurati isplata plaća na način da svi snose dio tereta, srazmjerno snazi - radnici najmanje, poslodavci više, a vlade najviše.

UP insistira da se hitno preusmjere sva budžetska sredstva, osim onih namijenjenih za plaće uposlenih, vanbudžetske fondove, zdravstvenu zaštitu, PIO/MIO, socijalnu zaštitu i slično, za umanjivanje efekata krize izazvane pandemijom koronavirusa.

UP podržava selektivnost u primjeni mjera, uz uslov da kompanije koje se nalaze u stanju ekonomske ugroženosti ne mogu računati na pomoć ukoliko otpuštaju radnike.

5. Dalje, Federalno ministarstvo finansija trenutno priprema dopune Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak u skladu usvojenim preporukama Vlade FBiH, a koje za cilj imaju ublažavanje posljedica nastalih usljed pojave koronavirusa na privredu. Međutim, u ovom dijelu se trenutno radi samo na setu mjera koje se odnose na obrtnike koji dohodak plaćaju u paušalnom iznosu.
6. U vezi sa predajom poreznih prijava, Porezna uprava FBiH je produžila rok za poreske obveznike na način da se: prijava poreza na dobit za pravna lica, godišnja prijava poreza na dohodak, prijava plaćenog poreza na dohodak i doprinosa za plaće isplaćene u martu, kao i prijava obračunate plaće, plaćenog poreza na dohodak i doprinosa isplaćene u martu, podnose do 30.04.2020. godine. Prijava plaćenog poreza na dohodak i doprinosa i prijava obračunate plaće, plaćenog poreza na dohodak i doprinosa za plaće isplaćene u aprilu dostavljaju se do 31.05.2020. godine.

Također je određeno da se prijave/promjene/odjave osiguranja u Jedinostvenom sistemu mogu poslati poštom, faksom ili skenirane na e-mail. Pored toga, i porezne prijave i obrasci dostavljaju se putem pošte na adrese nadležnih ispostava Porezne uprave FBiH. Uz to, prijave i obrasci mogu se skenirati i dostaviti na e-mail adrese nadležnih ispostava ili putem fax-a na telefonske brojeve nadležnih poreznih ispostava.

U slučaju dostavljanja obrazaca putem emaila (skeniranih) ili fax-a, obveznici uplate doprinosa će biti dužni da originalne primjerke dostave nadležnoj poreznoj ispostavi putem pošte ili lično po prestanku vanrednog stanja (ova uputa se odnosi i na obveznike uplate doprinosa koji su korisnici elektronskog servisa Porezne uprave FBiH).

Shodno odredbama člana 14.b. Zakona o doprinosima propisana obaveza dostavljanja pisane obavijesti za ispostavu Porezne uprave, za obveznike koji nisu izvršili uplatu poreza i doprinosa zajedno sa isplatom plaće, može se dostaviti poštom ili prolongirati do prestanka vanrednog stanja, a ostaje obaveza kontinuiranog obavješćavanja Porezne uprave o navedenom elektronskim putem (email).

* * *

Republika Srpska

1. Vlada RS je 13.03.2020. godine imenovala krizni Štab za praćenje stanja u privredi RS. Isti dan predložene su mjere za ublažavanje štetnih posljedica virusa COVID-19 na privredne subjekte u RS, u koje se ubrajaju:
 - a. Odgoda plaćanja poreza na dobit i svih obaveza po završnom računu za 2019. godinu do 30.06.2020. godine. Obaveze će biti isplaćene u ratama do kraja 2020. godine;
 - b. Hitna isplata povrata poreza i doprinosa za povećanje plata u 2019. godini;
 - c. Smanjenje parafiskalnih nameta u završnoj fazi biće realizovano u aprilu 2020. godine;
 - d. Kod najugroženijih privrednih subjekata koji rade sa zemljama koje su najteže pogođene virusom korona, vršiće se analiza stanja pojedinačno;
 - e. Uvodi se moratorij na otplatu kredita Investiciono-razvojne banke u trajanju od tri mjeseca za privredne subjekte u RS.
2. Dana 19.03.2020. godine iz kabineta Predsjednika RS je najavljeno da će biti formiran fond za pomoć privredi.
3. Dana 20.03.2020. godine Poreska uprava RS je na osnovu Zaključka Vlade RS, donijela odluku da rok za predaju godišnjih poreskih prijava bude produžen do 30.04.2020. godine.

S tim u vezi, za pravna lica, poslovne jedinice pravnih lica iz FBiH, te strana pravna lica sa stalnim mjestom poslovanja, rok za podnošenje Godišnje poreske prijave za porez na dobit za 2019. godinu, zatim Godišnje prijave kontrolisanih transakcija sa povezanim licima za 2019. godinu koju podnose poreski obveznici čiji ukupan iznos kontrolisanih transakcija u 2019. godini prelazi 700.000,00 KM, te poreske prijave za komunalnu taksu i za registrovano oružje za 2020. godinu produžava se do 30.04.2020. godine.

Kada su u pitanju poduzetnici, produžava se rok do 30.04.2020. godine za podnošenje Godišnje poreske prijave za porez na dohodak za 2019. godinu, Godišnje poreske prijave za malog poduzetnika koja se podnosi samo ako u 2019. godini nisu podnesene mjesečne prijave za malog poduzetnika i/ili je u 2019. godini prijavljen porez manji od 600 KM, te poreskih prijava za posebnu republičku taksu i za komunalnu taksu za 2020. godinu. Takođe, produžava se rok do 30.04.2020. godine i za podnošenje poreskih prijava za poreske obveznike – fizička lica koja imaju obavezu podnošenja Godišnje poreske prijave za porez na dohodak za 2019. godinu, Poreske prijave za registrovano oružje za 2020. godinu, kao i za nosioce komercijalnih i nekomercijalnih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava koji podnose Godišnju prijavu poreza po odbitku za godišnji obračun doprinosa za 2019.

4. Dana 20.03.2020.godine Agencija za bankarstvo RS je donijela Odluku o privremenim mjerama banaka za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem COVID-19.

Kako je propisano Odlukom, banke mogu odobriti klijentima posebne mjere, kao što su: moratorijum, odnosno odgoda u otplati glavnice i kamate kredita, koji može trajati najmanje do objave prekida vanredne situacije, uvođenje grejs perioda za otplatu glavnice kreditnih obaveza na period od najduže 6 mjeseci, odobravanje dodatnog iznosa izloženosti za potrebe prevazilaženja njegovih trenutnih poteškoća sa likvidnošću, te druge mjere sa ciljem olakšavanja izmirivanja kreditnih obaveza klijenta i održavanja poslovanja klijenta. Potrebnu dokumentaciju i način podnošenja zahtjeva banke će odrediti u skladu sa svojim internim pravilima vodeći računa o potrebi što manjih društvenih interakcija i ograničenosti kretanja pojedinih klijenata (bolest, izolacija i slično).

5. Dana 20.03.2020. godine održana je sjednica Štaba za praćenje stanja u privredi Republike Srpske, te je tom prilikom zaključeno da će Vlada RS donositi interventne mjere na osnovu podataka o stanju u privredi po privrednim djelatnostima, koje podatke će Privredna komora RS biti obavezna da svakodnevno dostavlja Ministarstvu privrede i poduzetništva RS, a sve s ciljem pomoći najugroženijim privrednim subjektima. Tim povodom Privredna komora RS je na dan 24.03.2020. godine saopštenjem pozvala sva privredna društva koja trpe štetu zbog virusa COVID-19, da o tome dostave podatke, kako bi ih komora prosljedila Vladi RS. Pored navedenog, komora je objavila anketu za prikupljanje podataka o problemima u poslovanju u poslovanjima privrede te pozvala privredna društva da je popune putem linka: <https://eankete.com/sr/anketa/166/korona>

6. Dana 20.03.2020. godine Unija udruženja poslodavaca RS (UUPRS) je uputila Vladi RS set prijedloga za pomoć poslodavcima i radnicima radi ublažavanja pojave korona virusa i njenog uticaja na privredu. Neke od najvažnijih predloženih mjera UUPRS su kako slijedi:

a. Fiskalne mjere i izvori finansiranja:

- RS se obavezuje da će uplatiti obaveze po osnovu poreza i doprinosa na plate radnika u privredi za period važenja vanredne situacije za radnike koji nisu mogli raditi, radnike na čekanju i za radnike koji zbog drugih okolnosti nisu mogli raditi, a prouzrokovane su virusom COVID-19;/alternativa slovenački model-radnici na čekanju primaju 80% prosjeka plate isplaćene u posljednja tri mjeseca od čega Vlada snosi 40% (solidarno se nosi teret krize 40% Vlada, 40% poslodavac, 20% radnik).

Alternativa gore navedenom:

- Uvesti moratorij na plaćanje poreza i doprinosa za period trajanja vanredne situacije. Poreskim obveznicima obezbjediti da poreske obaveze po osnovu poreza na dohodak i doprinosa izmire kroz reprogram u 24 rate;
- Potrebno je formirati Kopenzacioni fond RS/Fond za saniranje posljedica korona virusa po privredu i obezbjediti 300 miliona maraka za njegovo funkcionisanje. Iz Fonda bi tokom trajanja vanredne situacije bila finansirana podrška za poslodavce koji su najdirektnije pogođeni i interventne mjere prema privredi, a u fazi nakon krize za saniranje problema vezanih za negativne efekte globalnih poremećaja i uspostavljanja poslovanja na bazi analize, za svakog pojedinačnog subjekta;
- Putem Garantnog fonda RS obezbjediti garancije za plasman kredita poslodavcima, a sa ciljem obezbjeđivanja likvidnosti kompanija;
- Smanjenje i odlaganje plaćanja poreza samostalnim preduzetnicima;
- Izmirenje dugovanja fondova i javnih preduzeća prema poslodavcima.

Kao izvori predloženi su:

- Obavezne rezerve Centralne banke BiH;
- Isplata dividende iz Centralne banke BiH (300 miliona-40% pripada RS);
- Preraspodjelom unutrašnjih potencijala (uštedama u budžetu RS, fondovi, zavodi, IRB i drugi);
- Podrška međunarodnih finansijskih organizacija (EU, MMF i Svjetske banka i dr.).

b. Mjere u bankarskom sektoru

- Potrebno je ugovoriti tromjesečno odgađanje otplate rata kredita po zahtjevu građana i poslodavaca;
- Potrebno je ugovoriti tromjesečno odgađanje otplate lizinga po zahtjevu poslodavca;
- Brza kreditna linija na 24 mjeseca u visini tromjesečnih plata poslodavca uz ispunjavanje svih uslova banke (posebno bitno za ugostiteljstvo, turizam i saobraćaj);
- Kreditna linija za likvidnost preduzeća u problemima (standardni revolving kredit).

Kako nezvanično saznajemo, Vlada RS će razmatrati predložene mjere UUPRS, te se o istim očitovati uskoro.

Pravovremeno ćemo Vas obavještavati o svim usvojenim mjerama i odlukama.